

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ
ПІДРОЗДІЛ «БЕРЕЖАНСЬКИЙ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ»**

ЗБІРНИК

наукових праць за матеріалами
III Всеукраїнської науково-практичної конференції
**«ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ОСВІТИ, НАУКИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
В УКРАЇНІ ТА СВІТІ»**

Бережани – 2023

БЕРЧУК Назар

здобувач освіти III курсу

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

ВСП «Бережанський фаховий коледж НУБіП України»

РОЗВИТОК МЕТОДИКИ ОЦІНКИ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ У ВІДПОВІДНОСТІ ДО ВИМОГ МСФЗ 41 «СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО»

Анотація. Розглянуто питання необхідності та доцільності використання положень Міжнародного стандарту фінансової звітності 41 «Сільське господарство» у вітчизняному бухгалтерському обліку сільськогосподарських підприємств. Досліджено методи визначення справедливої вартості біологічних активів та сільськогосподарської продукції для формування інформації щодо управління біоресурсами.

Ключові слова: сільськогосподарська діяльність, біологічні перетворення, біологічні активи, сільськогосподарська продукція, справедлива вартість, активний ринок.

Abstract. The issue of the necessity and expediency of using the provisions of the International Financial Reporting Standard 41 "Agriculture" in domestic accounting of agricultural enterprises is considered. The methods of determining the fair value of biological assets and agricultural products for the formation of information on the management of biological resources were studied.

Key words: agricultural activity, biological transformations, biological assets, agricultural products, fair value, active market.

Постановка проблеми. Реформування бухгалтерського обліку та бухгалтерської (фінансової) звітності в Україні передбачає їх прогресивно-гармонійний розвиток відповідно до загально визнаних принципів та вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). У зв'язку з цим для сільськогосподарських організацій особливого значення набувають питання практичного застосування положень МСФЗ 41 «Сільське господарство». Особливим аспектом слід вважати значущість запровадженого МСФЗ 41 принципу оцінки біологічних активів за справедливою вартістю. У МСФЗ 41

синтезовано особливості сільського господарства в унікальній характеристиці сільськогосподарської діяльності як управління біологічними перетвореннями біологічних активів. Зважаючи на те, що біологічні активи генерують виручку сільськогосподарського підприємства, оскільки їх вартість може становити до 40-50 % валюти балансу, саме оцінка цих активів займає ключову роль у процесі підготовки фінансової звітності сільськогосподарських підприємств. Особливо важливого значення набуває методика оцінки біологічних активів з урахуванням їх класифікації, шляхів надходження та основних стадій облікового процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання обліку і оцінки біологічних активів висвітлено у працях вітчизняних вчених-економістів: В. Жук, П. Кузьмович, В. Моссаковський, М. Огійчук, Л. Сук, Н. Перевозник та інші. Незважаючи на значну кількість наукових публікацій, що стосуються даної проблематики, не втрачає актуальності потреба у комплексному обґрунтуванні питань, пов'язаних з проведенням оцінки біологічних активів та основних проблем і перспектив її розвитку.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження та узагальнення основних підходів до оцінки біологічних активів у системі бухгалтерського обліку, а також визначення перспективних напрямів їх розвитку.

Виклад основного матеріалу. Загальними характеристиками сільськогосподарської діяльності є:

- а) здатність біологічних активів до біологічних перетворень;
- б) керованість. Управління передбачає створення для біологічних перетворень біологічних активів системи необхідних агробіологічних, організаційно-технологічних, ґрунтово-кліматичних та інших умов;
- в) кількісні та якісні зміни, спричинені біологічними перетвореннями біологічних активів. Ці зміни регулярно відслідковуються, вимірюються (оцінюються) та відображаються бухгалтерськими операціями в процесі управління сільськогосподарською діяльністю.

Біологічні активи можуть бути визнані в бухгалтерському обліку підприємства за обов'язкового виконання наступних умов:

а) підприємство контролює біологічний актив у результаті минулих подій, що підтверджується відповідними установчими документами;

б) існує ймовірність отримання підприємством у майбутньому економічної вигоди від біологічного активу (у вигляді сільськогосподарської продукції, приплоду, виручки від продажу та інших надходжень);

в) підприємство здійснює управління і контроль за біологічним активом та результатами його біологічних перетворень у процесі сільськогосподарської діяльності;

г) оцінку біологічного активу за справедливою вартістю або собівартістю можна визначити з достатнім ступенем надійності та достовірності.

Залежно від виду сільськогосподарської діяльності (підкласу виду економічної діяльності) одиницею бухгалтерського обліку біологічних активів може бути центнер, гектар, голова тощо.

Біологічні активи можуть визнаватися підприємством в бухгалтерському обліку за однорідними групами або підгрупами, оціненими за справедливою вартістю (наприклад, тварини певної породи, одного і того ж віку та напрямками використання, рослини за групами та підгрупами сільськогосподарських культур, сільськогосподарська продукція за однорідними групами, сортами та якістю). Кількісна інформація про кожну групу біологічних активів для її розкриття у бухгалтерській (фінансовій) звітності підприємством може додатково класифікуватися на споживані та плодіві біологічні активи з поділом їх на зрілі та незрілі. Біологічні активи, що споживаються, — активи, які при зборі (отриманні) сільськогосподарської продукції припиняють своє існування (наприклад, зернові культури) або продаються у вигляді біологічного активу (тварини на відгодівлі). Плодоносні (виробляють) біологічні активи — активи, які продуктивно використовуються багаторазово (наприклад, молочне стадо корів, плодіві насадження).

Зрілі біологічні активи на відміну від незрілих мають здатність регулярно плодоносити, забезпечувати збирання (отримання) сільськогосподарської продукції на регулярній основі (наприклад, дійні корови, багаторічні насадження плодоносного віку та ін.).

Найкращі умови для визначення справедливої вартості створює наявність активного ринку, на якому здійснюються регулярні угоди з однорідними біологічними активами, у будь-який час можна знайти продавця та покупця, які бажають укласти угоду, інформація про ціни доступна всім зацікавленим особам. Відсутність активного ринку ускладнює визначення справедливої вартості, у зв'язку з чим можливе застосування деяких альтернативних методик розрахунку справедливої вартості (зокрема, як справедлива вартість поряд з ринковою вартістю біологічного активу можуть бути використані наступні вартісні альтернативи: внутрішньогосподарська трансферна ціна, розрахована з урахуванням інфляції, прибутковості об'єкта; вартість заміщення; рівноважна вартість; вартість придбання; вартість продажу; фактична або нормативна собівартість, скоригована з урахуванням індексу інфляції; дисконтована вартість та ін.).

Застосування справедливої вартості впливає і на необхідність відповідної трансформації понять «доходи», що склалися, «витрати» та «фінансові результати», у складі яких необхідно виділити потенційні доходи, витрати, прибуток та збиток, оновлені використанням зазначеної оцінки [1].

Оцінка біологічних активів та сільськогосподарської продукції за справедливою вартістю дозволяє більш об'єктивно оцінити результати сільськогосподарської діяльності суб'єктів господарювання, що розширює їх можливості щодо залучення інвестицій та підвищення конкурентоспроможності на аграрних ринках.

Виходячи із загальних концептуальних засад, кожне сільськогосподарське підприємство може визначати в рамках своєї облікової політики конкретний порядок організації обліку біологічних активів та результатів їх біологічних перетворень, керуючись при цьому визначеними основними принципами [2].

Об'єктами бухгалтерського обліку сільськогосподарської діяльності суб'єктів господарювання є такі біологічні активи та результати їх біологічних перетворень: зернові та зернобобові культури; технічні культури; овочеві культури та картопля; плодові, ягідні культури та виноградники; кормові та інші

культури; молочна та м'ясна велика рогата худоба, у тому числі тварини на вирощуванні та відгодівлі; свині та свиноматки різного віку та поросята; вівці, кози, ягнята та козенята; доросле стадо птахів та молодняк на вирощуванні; основне стадо різного віку та приплід кролів та хутрових звірів; інші біологічні активи.

Крім того, до об'єктів бухгалтерського обліку належать: сільськогосподарська продукція всіх видів, зібрана (отримана) від відповідних біологічних активів рослинництва та тваринництва; витрати на відповідні види сільськогосподарської діяльності (оплата праці, відрахування на соціальні заходи, матеріальні витрати, амортизація, інші витрати у рослинництві та тваринництві); доходи від відповідних видів сільськогосподарської діяльності (справедлива вартість біологічних активів та сільськогосподарської продукції, розрахована в момент їх визнання у бухгалтерському обліку; зміна справедливої вартості біологічних активів на чергову звітну дату; державна субсидія, що відноситься до біологічного активу, не відображеного за справедливою вартістю, фінансові результати від сільськогосподарської діяльності (прибуток та збиток), сума собівартості за вирахуванням амортизації та знецінення, за якою можуть бути оцінені деякі біологічні активи в момент їх первісного визнання).

Моментом первісного визнання біологічних активів за справедливою вартістю у бухгалтерському обліку підприємства є: дата початку переходу підприємства до оцінки наявних біологічних активів за справедливою вартістю; дата надходження (придбання) біологічних активів зі сторони; дата отримання (відтворення) та початку вирощування додаткових біологічних активів на самому підприємстві.

Моментом подальшого визнання біологічних активів за справедливою вартістю у бухгалтерському обліку підприємства є дата їх переоцінки внаслідок біологічних перетворень (зростання, дегенерації) на початок кожного звітного періоду.

Біологічні активи, що вирощуються на землі та нерозривно з нею пов'язані (посіви сільськогосподарських культур, багаторічні насадження), повинні враховуватися окремо від земель сільськогосподарських угідь.

Сільськогосподарська продукція як результат біологічних перетворень біологічних активів визнається у бухгалтерському обліку в момент її збирання (отримання) від рослин та тварин.

Нижче наведено способи розрахунку справедливої вартості біологічних активів та сільськогосподарської продукції.

Справедлива вартість для оцінки товарної сільськогосподарської продукції за вирахуванням передбачуваних витрат на збут визначається за формулою:

$$СВ_{тп} = Рв - Вз \quad [1]$$

де СВ_{тп} - справедлива вартість 1 ц сільськогосподарської товарної продукції за вирахуванням передбачуваних витрат на збут на момент її збору (отримання), грн.;

Рв - ринкова вартість 1 ц сільськогосподарської товарної продукції за вирахуванням транспортних витрат на момент її визнання, грн.;

Вз - передбачувані витрати на збут з розрахунку на 1 ц сільськогосподарської товарної продукції, грн.

Далі за розрахунковою справедливою вартістю за вирахуванням передбачуваних витрат на збут оцінюється уся валова сільськогосподарська товарна продукція в момент її збирання (отримання) від біологічних активів (сільськогосподарських культур, тварин):

$$СВ_{тп} * ВП = СВ_{вп} \quad [2]$$

де СВ_{вп} — справедлива вартість валової сільськогосподарської товарної продукції в момент її збирання (отримання) за вирахуванням передбачуваних витрат на збут, грн.;

ВП — валова сільськогосподарська товарна продукція, зібрана (отримана) з біологічних активів, ц.

Приклад 1. Валове виробництво молока на момент визнання — 300 ц. Ринкова вартість 1 ц молока, зменшена на величину транспортних витрат, становила 1140,00 грн. Витрати на збут 1 ц молока — 102,60 грн. Звідси справедлива вартість 1 ц молока становитиме:

$$СВ_{тп} = 1140 - 102,60 = 1037,40 \text{ грн.}$$

Справедлива вартість усієї продукції дорівнює:

$$300 * 1037,40 = 311,22 \text{ тис. грн.}$$

Справедлива вартість нетоварної сільськогосподарської продукції (за якою відсутній ринок), особливо кормів (сіно, солома, зелена маса та ін.) власного виробництва та побічної продукції, повинна визначатися виходячи з їхньої господарсько-економічної корисності.

Так, наприклад, справедливу вартість соломи, заораної в полі, та гною у тваринництві можна визначити виходячи з ринкової вартості складних мінеральних добрив та вмісту діючої речовини (азоту, фосфору та калію) у вищезгаданих видах продукції:

$$СВ_{\text{нп}} = Др * Цу \quad [3]$$

де СВ_{нп} - справедлива вартість нетоварної сільськогосподарської продукції з розрахунку на 1 ц (т), руб.;

Др - вміст 1 ц соломи, 1 т гною або іншої побічної продукції діючої речовини, кг;

Вр - ринкова вартість 1кг діючої речовини складних мінеральних добрив, грн.

Приклад 2. Вміст в 1 т гною азоту, фосфору і калію - 2%. Ринкова вартість 1 кг діючої речовини складних мінеральних добрив – 65 грн.

Справедлива вартість 1 т гною визначається:

$$СВ_{\text{нп}} = 1000 * 0,02 * 65 = 1300,00 \text{ грн.}$$

Тварини оцінюються за справедливою вартістю за вирахуванням передбачуваних витрат на збут. Справедлива вартість худоби встановлюється виходячи з ринкової вартості тварин того ж віку та породи, що мають ті ж самі генетичні характеристики.

Так, справедливу вартість приплоду великої рогатої худоби відповідної породи можна розрахувати виходячи з вартості реалізації одиниці живої маси худоби на м'ясо. Наприклад, вага теляти в господарстві встановлено 80 кг, тоді його справедливу вартість за вирахуванням передбачуваних витрат на збут (СВ_п) можна визначити за формулою

$$СВ_{\text{п}} = (80 * Рв) - ТВ \quad [4]$$

де P_v - ринкова вартість 1 кг живої маси худоби на м'ясо за вирахуванням витрат на транспортування, грн.

Приклад 3. Ринкова вартість 1 кг живої маси худоби на м'ясо за вирахуванням транспортних витрат – 94,50 грн. Витрати на збут для 1 голови теляти склали 8 грн. Звідси $C_{ж} = 80 * 94,50 - 8 = 7552,00$ грн.

Аналогічно можна визначати справедливу вартість приплоду інших видів тварин. Наприклад, у свинарстві справедливу вартість приплоду (поросся) можна розрахувати за ціною продажу живої маси свиней тієї ж породи на м'ясо або за ціною 1 поросся, придатного для продажу.

Висновки. Інформацію з обліку біологічних активів та сільськогосподарської продукції за справедливою вартістю можна використовувати для об'єктивної оцінки ресурсного потенціалу сільськогосподарського виробництва, фінансового та майнового стану сільськогосподарського підприємства, його платоспроможності, інвестиційної привабливості та ефективності виробництва продукції рослинництва та тваринництва. Крім того, оцінку валової продукції (товарної та нетоварної) рослинництва та тваринництва за справедливою вартістю можна використовувати для визначення показників ефективності використання не тільки біологічних ресурсів, а й усіх матеріальних (шляхом розрахунку фондівіддачі, матеріалівіддачі та ін.), трудових (шляхом розрахунку продуктивності праці, трудомісткості виробництва) та інших (земельних, фінансових) ресурсів. Практичне значення обліку біологічних активів за справедливою вартістю та результатами їх трансформації значно зростає у сільськогосподарських підприємствах напередодні майбутнього входження України до Євросоюзу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Жук В.М. Методичні рекомендації з організації обліку біологічних активів і сільськогосподарської продукції за ринковою (справедливою) вартістю. *Облік і фінанси АПК*. 2008. № 1. С. 5–22.
2. Кузьмович П.М. Поняття біологічних активів та їх класифікація. *Облік і фінанси АПК*. П.М. Кузьмович. 2010. №4. С. 32–37.

3. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2006 №1315 URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=293605&cat_id=293536.
4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 41 «Біологічні активи». URL: <http://www.minfin.gov.ua/file/link/320311/file/IAS%2041.pdf>.
5. Моссаковський В. Облік біологічних активів. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2007. № 6. С. 17 – 24.
6. Огійчук М.Ф. Формування у бухгалтерському обліку доходів та витрат сільськогосподарської діяльності відповідно до вимог П(С) БО 30 «Біологічні активи». *Облік і фінанси АПК*. 2016. № 6. С. 24 – 33.
7. Перевозник Н.В. Біологічні активи як обліково-аналітична та економічна категорія. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2007. №6 (73). С. 115–118.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» затверджено наказом Міністерства фінансів України від 5 грудня 2005 року № 790. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05>.
9. Сук Л.К. Облік біологічних активів. *Облік і фінанси АПК*. 2006. № 9-10. С. 128–134.

БЛИК Анастасія

здобувачка освіти III курсу

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

ВСП «Бережанський фаховий коледж НУБіП України»

ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ ВИТРАТ НА РЕМОНТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Анотація. У статті розглянуто відображення витрат на ремонт та поліпшення основних засобів в обліку. Представлено визначення основних засобів, а також сутності ремонту об'єктів основних засобів та їх поліпшень, класифікація ознак на ремонт основних засобів на підприємствах.

Ключові слова: основні засоби, первісна вартість, знос, ремонт, економічна вигода.

Abstract. The article considers the reflection of costs for repair and improvement of fixed assets in accounting. The definition of fixed assets, as well as the essence of repair of fixed assets and their improvements, classification of signs for repairing fixed assets at enterprises are presented.

Key words: fixed assets, initial cost, depreciation, repair, economic benefit.

Постановка проблеми. Сучасна система організації бухгалтерського обліку основних засобів на підприємствах не може в повній мірі задовольнити зростаючі інформаційні потреби управління. Якість інформації з номенклатури витрат на покращення основних засобів та об'єктивність її відображення у звітності останнім часом втрачають свою корисність для користувачів. Чинна нормативно-правова база обліку залишає невирішеним ряд проблем методичного та організаційного характеру щодо відображення та систематизації витрат з поліпшення основних засобів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розгляду важливих аспектів методологічного і організаційного забезпечення обліку витрат на ремонт та поліпшення основних засобів присвячено напрацювання багатьох науковців: Чумаченко М. Г., Павлової Г. Є., Чернецької О. В., Голова С. Ф. та ін. Критичний огляд наукових праць дозволяє говорити про те, що питання, які пов'язані з

методикою обліку витрат на ремонт та поліпшення основних засобів, залишаються у дискусійній площині і потребують подальшого вивчення. [1]

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення сутності ремонту і поліпшення основних засобів, аналіз особливостей відображення в бухгалтерському обліку витрат на ремонт основних засобів для визначення перспективних напрямів вдосконалення їх відображення в системі бухгалтерського обліку.

Виклад основного матеріалу. Найголовнішим джерелом збільшення ефективності виробництва на будь-якому підприємстві вважається наявність основних засобів.

Основним засобом є сукупність матеріально-речових цінностей, які підприємство використовує у якості засобів праці, що діють в натуральній формі тривалий час у сфері матеріального виробництва або у невиробничій сфері [2].

Щоб утримувати в робочому стані основні засоби, підприємствам слід закладати у свої витрати кошти на виконання поточних та капітальних ремонтів, а також для технічного обслуговування та інших видів поліпшень. Правильний розподіл за статтями витрат на ремонт та поліпшення впливає на достовірне відображення їх в обліку, що, у свою чергу, сприяє отриманню економічних вигод і покращенню фінансового стану підприємства.

Тому, важливим є визначення сутності ремонту об'єктів основних засобів та їх поліпшення, класифікації ознак для ремонту основних засобів у підприємствах, які відповідають обліковій інформації з огляду на специфіку даних робіт (табл.1).

При експлуатації об'єктів основних засобів неминуче відбувається їх поступовий фізичний і моральний знос, у зв'язку з чим, у підприємств виникає необхідність у здійсненні витрат за таким об'єктом. Зазначені витрати мають певні особливості відображення у бухгалтерському обліку. Тому, при вирішенні питання про відображення витрат необхідно, насамперед, визначити, які роботи проводяться з основними засобами, тобто, на що спрямовані витрати: на підтримку в робочому стані, ремонт, реконструкцію (модернізацію) або інші поліпшення об'єктів основних засобів.

Класифікація ремонтних робіт відповідно до чинного законодавства

Нормативний акт	Види ремонтних робіт
Лист Держбуду України "Про віднесення ремонтно-будівельних робіт до капітального й поточного ремонтів"	Поточний ремонт; капітальний ремонт
Положення про технічне обслуговування і ремонт дорожніх транспортних засобів автомобільного транспорту	Технічне обслуговування; поточний ремонт; капітальний ремонт
Наказ "Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів»	Модифікація; модернізація; заміна окремих частин обладнання; впровадження ефективнішого технологічного процесу; добудова (недобудова); технічний огляд; технічне обслуговування; ремонт
МСФЗ 16 "Основні засоби"	Модифікація програмного забезпечення та об'єктів основних засобів, що збільшує термін їх корисного використання; створення нового змінного елемента складного об'єкта основних засобів; упровадження нових виробничих процесів, що забезпечать зменшення витрат; удосконалення деталей, вузлів і машин для досягнення значного підвищення якості продукції; ремонт та обслуговування обладнання
ПСБО 7 "Основні засоби"	Модернізація; модифікація; добудова; дообладнання; реконструкція; інші види поліпшення

Існує два критерії для поділу витрат з ремонту та поліпшення основних засобів у сільськогосподарських підприємствах, а саме: продовження строку експлуатації для обладнання та механізмів шляхом покращення їх технічного стану; а також зміна нормативних показників продуктивності для об'єкта основних засобів, які сприяють стабільній роботі об'єкта.

Таким чином, щоб правильно відобразити в бухгалтерському обліку ремонт або поліпшення, необхідно з'ясувати зміст таких робіт (рис. 1). У Методичних рекомендаціях щодо формування собівартості продукції (товарів, робіт, послуг) зазначається, «... витрати на ремонт, що здійснюються для підтримання об'єкта в стані, придатному для експлуатації, та отримання первинно визначеної суми майбутніх економічних вигод від його використання, включаються до витрат періоду, в якому такі витрати понесені» [3]. Тому витрати на ремонт, що здійснюються з метою збільшення майбутніх економічних вигод, які спочатку очікуються від використання об'єкта основних засобів, збільшують

початкову вартість основних засобів на суму витрат, пов'язаних з покращенням об'єкта.

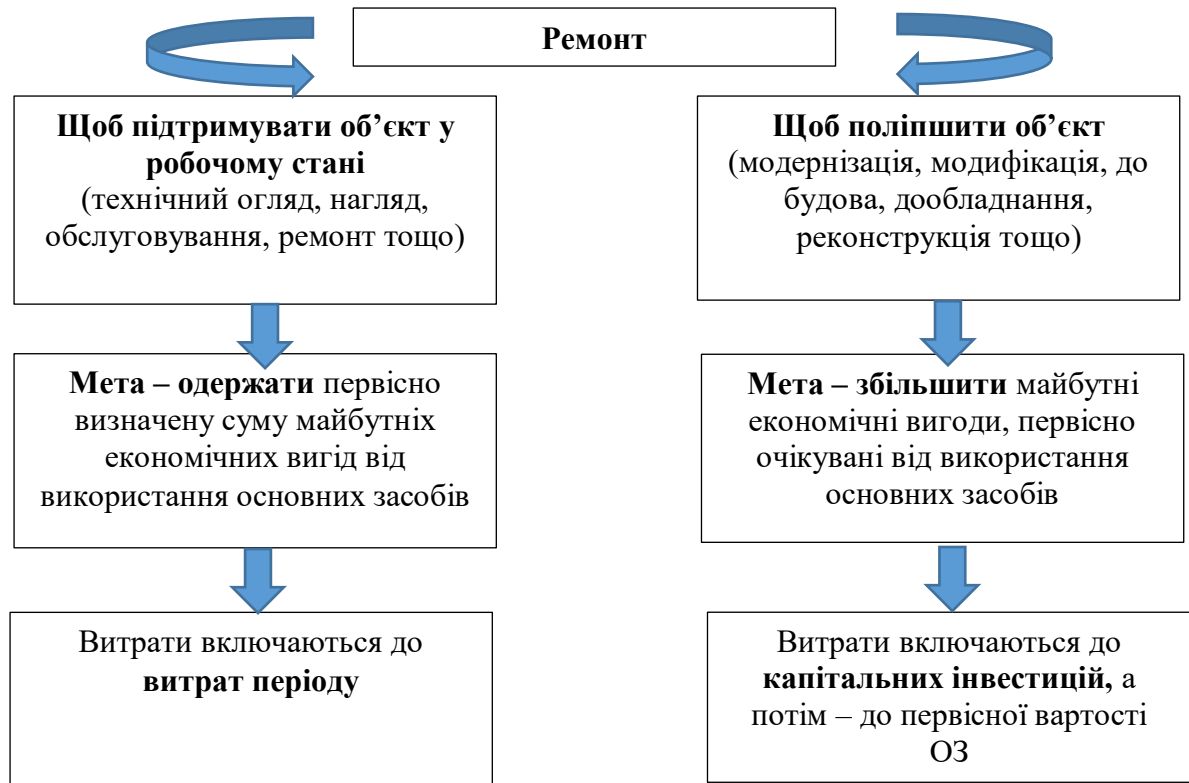

Рис.1. Визначення виду ремонту

Підсумовуючи, можемо зазначити, що розподіл витрат необхідно здійснювати наступним чином:

- витрати на ремонт, які призводять до збільшення майбутніх економічних вигод;
- витрати на ремонт, що підтримують первинно визнані економічні вигоди.

Поточний ремонт можна розділити за видами робіт на: поточний профілактичний ремонт, який планується за графіком, включає терміни виконання, вартість робіт; поточний непередбачений ремонт, який є аварійно-відновлювальним. Проведення поточного профілактичного ремонту включається в річний фінансовий план і становить 2/3 витрат від загального плану, а решту 1/3 коштів призначаються для проведення непередбачених ремонтів. Капітальний ремонт складається з комплексу робіт із відновлення

справності об'єктів основних засобів, їх повного демонтажу, заміни зношених деталей та вузлів, важливих частин та основних конструкцій.

На час капітального ремонту проводиться повна зупинка об'єкта на тривалий час. Капітальний ремонт поділяють на: комплексний капітальний ремонт, який проводиться по всьому об'єкту в цілому, і який передбачає одночасне відновлення зношених елементів та обладнання в цілому; вибірковий капітальний ремонт, під час здійснення якого замінюються та посилюються конструкції та обладнання.

Після завершення ремонту об'єктів їх первісна вартість, як правило, не збільшується (за винятком випадків модернізації об'єкта, проведеної під час капітального ремонту). В результаті модернізації та реконструкції об'єктів їх балансова вартість, як правило, збільшується. Ремонт основних засобів рекомендується проводити відповідно з планом робіт, що формується за видами основних засобів, що підлягають ремонту, у грошовому вираженні виходячи із системи планово-попереджувального ремонту, що розробляється підприємством з урахуванням технічних характеристик основних засобів, умов їх експлуатації та інших причин. Планово-попереджувальний ремонт передбачає поточне обслуговування основних засобів, а також капітальний, об'ємний та складний ремонт окремих об'єктів основних засобів. До робіт з обслуговування основних засобів, а також поточного ремонту відносять: системність і своєчасність по запобіганню їх передчасного фізичного зносу та підтримці в робочому стані. Засоби, які складаються з різних видів, мають неоднакову довговічність експлуатації та підлягають нерівномірному зносу, вартість, включену у різні види засобів праці, здійснює неоднаковий кругообіг у часі (одні види продовжують існувати у своїй початковій натуральній формі, а інші починають вибувати). Звідси виникає потреба часткового відновлення засобів праці шляхом здійснення їх ремонту. Під час ремонту, реконструкції, модернізації основний засіб може не використовуватися за призначенням, у зв'язку з чим підприємство може вивести такий об'єкт з експлуатації [4].

Виведення об'єкта основних засобів з експлуатації на час ремонту оформляється згідно з наказом керівника та складається акт приймання-здачі

відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів (форма № ОЗ-2). Необхідність ремонту підтверджується первинними документами (відомості дефектів (дефектний акт, дефектна відомість) , відомість виконаних робіт, акт виконаних робіт, рахунок, наряд-замовлення, наказами керівника і т. д.).

До технічного паспорта відповідного об'єкта вносяться необхідні зміни в характеристику об'єкта, пов'язані з капітальним ремонтом, реконструкцією та модернізацією. Крім цього, необхідно зробити відповідні записи про цей об'єкт у:

- інвентарній картці обліку основних засобів (форма № ОЗ-6), яка використовується для обліку усіх видів основних засобів пооб'єктно або для групового обліку однотипних об'єктів;

- інвентарному списку основних засобів (форма № ОЗ-9), який застосовується для пооб'єктного обрахунку основних засобів з огляду на місце їх розташування. Під час документування операцій з поліпшення основних засобів використовується акт введення в експлуатацію об'єктів основних засобів у зв'язку з модернізацією, реконструкцією, добудовою. Цей первинний документ призначений для фіксування моментів переводу об'єкта основних засобів у пасивну форму експлуатації, припинення нарахування амортизації на час його модернізації, реконструкції, добудови, дообладнання та введення в активну експлуатацію, зміна первісної вартості, відновлення нарахування амортизації після виконання робіт з його покращення.

У цьому напрямі раціонально вдосконалювати систему обліку витрат на покращення основних засобів з метою отримання інформації, яка дозволить приймати своєчасні управлінські рішення та уникати нераціональних витрат. Ефективність роботи будь-якого підприємства, значно залежить від ефективності обладнання. Однією з головних завдань при цьому є запобігання передчасному зносу об'єктів основних засобів, утримання їх у стані постійної готовності до експлуатації. Ремонтні роботи можуть повністю відновити їх першочергові властивості.

Висновки. На сьогоднішній день залишаються спірними деякі неузгоджені питання щодо відображення витрат на ремонт та поліпшення

основних засобів в обліку. Доопрацювання нормативно-правових актів, що регулюють бухгалтерський облік у контексті тлумачення терміну «покращення основних засобів» та переліку видів витрат, що входять до їх складу дозволить вирішити питання, які є важливими для вдосконалення методики та організації бухгалтерського обліку основних засобів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гранов Р. Реконструкція, модернізація та ремонт основних засобів. *Дебет – Кредит*. 2014. № 17– 18. С. 10–13.
2. Кириченко В. Ремонт основних засобів: документальне оформлення. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2016. № 2. С. 38–44.
3. Ковальов Д. Основні засоби: ремонт, реконструкція, модернізація. *Все про бухгалтерський облік*. 2013. № 50. С. 24–26.
4. Мачулка О. Облік операцій з поліпшення основних засобів .*Бухгалтерський облік і аудит*. 2017. № 7. – С. 28–31.
5. Павлюк І. Бухгалтерський облік витрат на поліпшення та утримання основних засобів. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2004. № 5. С. 12–16.
6. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів. URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=293623.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» URL:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.

МИХАСЬКІВ Мар'ян

здобувач освіти III курсу

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

ВСП «Бережанський фаховий коледж НУБіП України»

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКУ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті проаналізовано особливості розподілу прибутку в Україні для підприємств різних форм власності, розглянуто порядок відображення відповідних господарських операцій у системі бухгалтерського обліку, визначено проблемні питання розподілу та використання прибутку, а також їх облікового відображення, з якими стикаються у практичній діяльності суб'єкти господарювання.

Ключові слова: прибуток, розподіл прибутку, використання прибутку.

Abstract. The article analyzes the peculiarities of profit distribution in Ukraine for enterprises of various forms of ownership, examines the procedure for displaying relevant economic transactions in the accounting system, identifies problematic issues of profit distribution and use, as well as their accounting display, which business entities face in practical activity.

Key words: profit, distribution of profit, use of profit.

Постановка проблеми. В умовах трансформаційних змін в економіці, пов'язаних з виходом суб'єктів господарювання з фінансово-економічної кризи та необхідністю подолання її негативних наслідків з метою мінімізації їх впливу на господарську діяльність, прибуток як критерій ефективності та результативності діяльності отримує на мікрорівні нове значення в системі управління.

Необхідність здійснення ефективного управління формуванням та розподілом прибутку пов'язана з його роллю як внутрішнього джерела фінансування та реалізацією соціальної відповідальності суб'єктів господарювання. Це, у свою чергу, вимагає формування надійної інформаційної бази для прийняття управлінських рішень, якою виступає система бухгалтерського обліку підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі вдосконалення

обліку прибутку та його розподілу в діяльності підприємства присвяченні статті вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів. Вагоме місце посідають дослідження таких науковців, як, зокрема: В. Базилевич, С. Покропивний, Л. Ловінська, В. Швець, А. Мазаракі, Ф. Найт, А. Сміт, П. Самуельсон. Проте, процес вдосконалення триває, що потребує додаткових наукових досліджень.

Формулювання цілей статті. Метою статті є узагальнення сучасних теоретичних положень з удосконалення обліку формування та розподілу прибутку підприємств для забезпечення економічного розвитку країни.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи основні завдання системи управління прибутком у сучасних умовах господарювання, слід зазначити, що першочерговим завданням управлінського персоналу підприємства є оптимізація факторів формування прибутку і його збільшення, а також гармонізація вигод власників бізнесу з вигодами найманого персоналу та держави при забезпеченні розподільчої та стимулюючої функції прибутку.

Відповідно визначення прибутку (збитку), напрямів його подальшого розподілу та використання є одним із пріоритетних завдань, що стоїть перед бухгалтерською службою підприємства для задоволення інформаційних запитів користувачів інформації.

На підприємствах України це завдання вирішується відповідно до чинного законодавства з урахуванням фіскальної спрямованості бухгалтерського обліку, що передбачає формування інформації про прибуток до оподаткування, розподіл прибутку до державного бюджету у вигляді податку на прибуток, тимчасових та постійних різниць з податку на прибуток, чистий прибуток підприємства. Однак з розширенням інформаційних запитів користувачів інформації для створення необхідного інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень потрібна побудова на підприємстві системи бухгалтерського обліку, орієнтованої на запити користувачів.

Розглядаючи облікове забезпечення розподілу прибутку в Україні, слід акцентувати увагу на наступних проблемних питаннях:

- 1) раціональний розподіл прибутку, що залишився у розпорядженні

суб'єкта господарювання, на накопичення та споживання;

2) розподіл та використання прибутку з урахуванням грошової концепції її формування.

Важливість розгляду досліджуваних питань першого напрямку пов'язана з роллю прибутку в економіці та господарському житті підприємств. Вона визначається тим, що прибуток виступає основним джерелом фінансування підприємства, формування фондів та резервів, стимулювання працівників, здійснення соціальних функцій. Відповідно, обрана підприємством стратегія розвитку повинна визначити напрями використання нерозподіленого прибутку, що залишився: на накопичення або споживання. Наприклад, соціальна орієнтація передбачає формування фондів споживання, матеріального стимулювання працівників. Орієнтація на підвищення інвестиційної привабливості передбачає формування фондів накопичення: фондів розвитку виробництва, оновлення основних засобів тощо.

Відповідно до основних завдань управління прибутком на підприємстві необхідно віднести:

- забезпечення ефективності діяльності та зростання прибутку в динаміці;
- збільшення прибутку на одну акцію та відповідно збільшення ринкової вартості акцій;
- пошук резервів підвищення результативності діяльності;
- розвиток діяльності згідно з прийнятою стратегією на основі раціонального використання внутрішніх джерел фінансування.

У Свою чергою система розподілу прибутку повинна бути побудована таким чином, щоб задовольнити вимоги чинних нормативно-правових актів, з одного боку, та забезпечити внутрішні потреби підприємства (покриття витрат, погашення зобов'язань, стимулювання працівників, розширення виробництва), а також інші напрями (створення соціального ефекту), з іншого боку.

Напрями розподілу прибутку в Україні визначаються на двох рівнях: на державному — через нормативне регулювання обов'язкових напрямків розподілу та на рівні суб'єкта господарювання — через обрану політику розподілу, затверджену установчими документами.

Слід зазначити, що на державному рівні регулюється розподіл одержаного підприємствами прибутку в частині його оподаткування, що передбачає виконання розподільчої та фіскальної функції прибутку, а також формування резервного капіталу для підприємств колективної форми власності.

Для підприємств державної форми власності також затверджено порядок відрахування частини прибутку до державного бюджету у вигляді державних дивідендів. Відповідно частина прибутку, що залишається у розпорядженні підприємств приватної та колективної форм власності, розподіляється на підставі рішень власників, закріплених в установчих документах. Однак такі рішення часто мають лише формальний характер і не відповідають реальним потребам підприємства, особливо в умовах недостатнього фінансування за рахунок зовнішніх джерел та стратегії розвитку підприємства.

Вивчення досвіду закордонних країн щодо відображення у бухгалтерському обліку та звітності чистого прибутку, створюваного за рахунок прибутку фондів та резервів, нерозподіленого прибутку, свідчить про наявність єдиних методологічних підходів до формування відповідної інформації. Для України постає проблема виконання прибутком ролі внутрішнього джерела фінансування розвитку діяльності, соціального забезпечення працівників та здійснення заходів щодо захисту навколишнього середовища, виконання зобов'язань підприємства перед контрагентами за рахунок сформованих з прибутку резервів. Виконання цієї ролі можливе за умови формування прибутку та інформації про нього у бухгалтерському обліку та звітності на підставі концепції грошового забезпечення, яка в сучасних умовах господарювання не використовується у практиці господарської діяльності.

В умовах наявності у підприємства високоліквідних активів та тенденції до стабільної платоспроможності потреба у формуванні грошового забезпечення прибутку може бути відсутньою. В умовах кризи платоспроможності, наявності ризику її зниження або втрати при виході із затяжної фінансово-економічної кризи та подолання її негативних наслідків, якими характеризується сучасний етап економічного розвитку нашої країни, створення грошового забезпечення прибутку може стати основою її цільового використання.

У ході дослідження напрямів розподілу прибутку щодо виявлення особливостей розподілу прибутку в залежності від форми власності підприємства було встановлено, що для підприємств, що належать до державної форми власності, характерні наступні розподілу прибутку:

- 82% підприємств спрямовують прибуток на покриття збитків;
- 60% підприємств спрямовують прибуток на створення фонду розвитку підприємства;
- 36 % підприємств створюють фонд матеріального стимулювання працівників.

Серед державних підприємств 12 % складають акціонерні товариства, частина прибутку яких спрямовується на виплату дивідендів.

Напрями розподілу прибутку підприємств колективної та приватної форми власності представлені на рис. 1.

Субрахунки до синтетичних рахунків визначаються підприємствами самостійно відповідно до затвердженої облікової політики, а також потреб системи управління з метою здійснення контролю та аналізу та вимог зовнішніх користувачів бухгалтерської інформації.

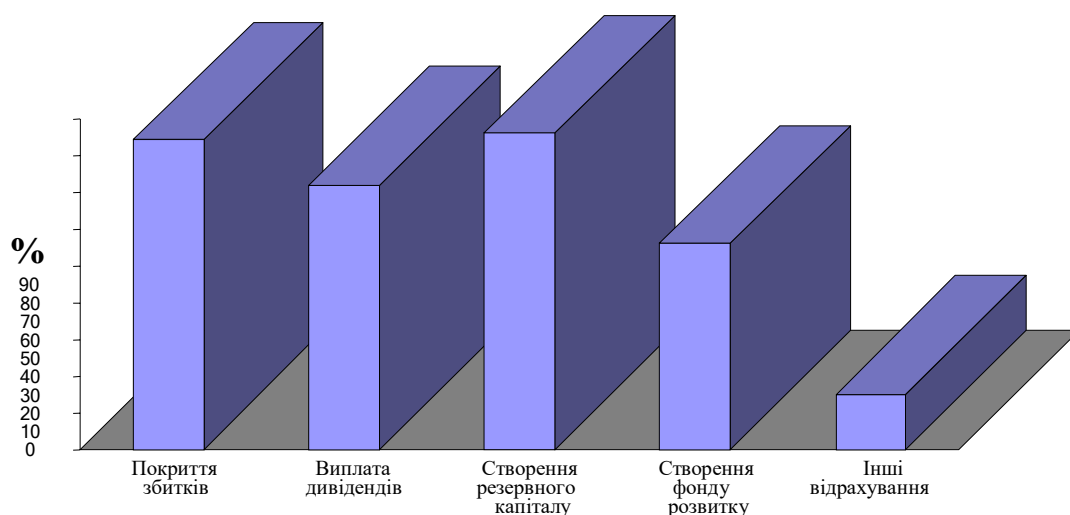

Рис.1. Напрямки розподілу чистого прибутку підприємств приватної та колективної форм власності

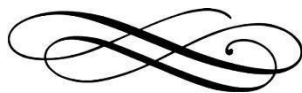
Згідно з Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 09.12.2011 № 1591) підприємства усіх видів діяльності для обліку прибутку використовують рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)». На цьому рахунку ведеться облік нерозподілених прибутків або непокритих збитків поточного та минулих років, а також використаного прибутку поточного року.

Аналізуючи показники фінансової звітності, формат якої затверджено національними (положеннями) стандартами бухгалтерського обліку, слід зазначити їхню інформаційну обмеженість щодо відображення інформації про розподіл та використання прибутку. Інформація про розподіл та використання прибутку у скороченій формі міститься лише у звіті про власний капітал підприємства, який надається користувачам інформації один раз на рік після закінчення звітного періоду. При цьому, інформація про використання прибутку, крім інформації про виплату дивідендів, у фінансовій звітності відсутня. У таких умовах є доцільним розкриття суб'єктами господарювання інформації про напрями розподілу та використання прибутку у внутрішній звітності підприємства.

Висновки. Прибуток є головною метою та критерієм ефективної діяльності сучасного підприємства, безпосередньо впливає на його фінансовий стан та є основним джерелом забезпечення фінансування внутрішніх потреб та подальшого його розвитку. В сучасних умовах господарювання підприємств України прибуток є основним спонукальним мотивом здійснення будь-якої діяльності, оскільки він забезпечує зростання добробуту власників та працівників підприємства. Дослідження підходів до розподілу прибутку в Україні дозволило встановити, що значною мірою напрями розподілу та використання прибутку визначаються власниками підприємства (крім державних підприємств), залежно від стратегії діяльності з урахуванням вимог чинного законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Господарський Кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. Верховна рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15>.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 № 996-XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>.
3. Мурашко О.В. Формування і розподіл прибутку підприємства. *Науковий вісник УМО «Економіка та управління»*. 2016. №1. С.1-12.
4. Свирида О.В., Марковська Н.В. Особливості обліку формування та використання прибутку підприємств. *Економіка та управління: сучасний стан та перспективи розвитку*. 2018. С. 455-458.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«РІВНЕНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ»

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

VIII МІЖВУЗІВСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ В УМОВАХ
СУЧАСНИХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ:
реалії та перспективи

РІВНЕ 2023

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

*Дарина ЖУК,
здобувачка освіти 3 курсу, О-31 групи
спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: Валентина РУДНИК
викладачка-методистка
ВСП «БФК НУБіП України»*

Фінансова звітність - це система, завданням якої є передача сигналів керівництву для планування подальшого перспективного розвитку підприємства.

Вивчаючи бухгалтерський баланс, як основну форму фінансової звітності, можна багато дізнатися про підприємство, але для глибоких висновків цього недостатньо.

Насамперед, розглянемо кілька авторських підходів закордонних науковців щодо розуміння сутності та змісту фінансової звітності, які допоможуть надалі якісно її аналізувати та оцінювати вартість підприємства.

Томас Р. Ітельсон у своїй книзі «Фінансова звітність: Покроковий посібник з розуміння та створення фінансових звітів» розкриває сутність та зміст фінансової звітності, ретельно розглядає Баланс, Звіт про фінансові результати і Звіт про рух грошових коштів, а також наводить приклади їх формування конкретним підприємством, простежуючи, як працює кожна з цих форм і як вони взаємопов'язані між собою [1].

Асват Дамодаран у своїй роботі «Інвестиційна оцінка: Інструменти та методи оцінки будь-яких активів» розкриває розуміння фінансової звітності з позицій її застосування для інвестиційної оцінки, розкриваючи повний спектр моделей оцінки компаній. За своєю суттю, це настільна книга-довідник на всі випадки інвестиційного життя [2].

Тім Колер, Марк Гедхарт, Девід Веселс в книзі «Оцінка: вимірювання та управління вартістю компаній» розкривають джерела формування вартості та створення компанії, спираючись на фінансову звітність. Це ще раз доводить

значимість фінансової звітності як для власників та керівників компаній, так і для їх інвесторів і кредиторів [3].

Чимало і вітчизняних економістів підтверджують значущість фінансової звітності, яку в рамках української дійсності називають бухгалтерська (фінансова) звітність. Але при цьому багато авторів вказують на проблеми складання фінансової звітності, особливо, пов'язані з частими змінами в чинному законодавстві щодо ведення бухгалтерського фінансового обліку та складання бухгалтерської (фінансової) звітності, яка є завершальним етапом фінансового обліку, «щоденником» підприємства, який дозволяє надати фінансову оцінку його діяльності.

Фінансовий облік, на думку Воррена Баффета, – мова бізнесу. Нариси Баффета є «цікавим посібником з осмислення і застосування фінансової інформації» [1]. Баффет вказує на важливі відмінності між обліковими та економічними доходами, між бухгалтерським та обліковим гудвілом, між обліковою балансовою та внутрішньою вартістю; вважає, що умовності загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку (GAAP) ускладнюють пошук відповіді на такі питання, як: яка приблизна вартість підприємства, її можлива здатність виконати майбутні зобов'язання тощо. І дійсно, при всій складності діяльності підприємства жодна система обліку не може дати абсолютно точні відповіді, оскільки багато аспектів, на його думку, не розкрито в повному обсязі або занадто завуальовані.

Мета фінансового обліку полягає в тому, щоб з усіх бухгалтерських транзакцій створити цілісну картину фінансового стану підприємства і правдиво відобразити це у фінансовій звітності.

Актуальність досліджень у цій сфері полягає в тому, що фінансова звітність містить результати роботи підприємства та його стан на певну дату, що з позицій фінансового аналізу є ще однією проблемою.

Фінансовий стан підприємства та успіхи в періоді аналізуються через три форми фінансової звітності:

- Звіт про фінансові результати: відповідає на запитання яку виручку отримало і скільки прибутку заробило те чи інше підприємство?

- Звіт про рух грошових коштів: відповідає на запитання: скільки грошей отримало і від кого, кому їх сплатить і чому те чи інше підприємство?

- Балансовий звіт (баланс): кому і скільки грошей винні, яка частка власників у майні підприємства?

Розглянемо порядок побудови та аналізу форм фінансової звітності:

1. Звіт про фінансові результати: виручка, собівартість, операційні витрати, операційний прибуток, чистий прибуток.

2. Звіт про рух грошових коштів: операційний грошовий потік, інвестиційний грошовий потік, фінансовий потік.

3. Баланс (майно та борги підприємства): оборотні активи, кошти, інші активи, капітал власників підприємства, кредити та інші фінансові зобов'язання, поточні зобов'язання.

Інформація, що міститься у фінансовій звітності, використовується для наступних цілей:

- Аналіз фінансового стану підприємства;
- SWOT – аналіз підприємства;
- PEST – аналіз підприємства;
- Аналіз інвестиційної привабливості підприємства.

Таким чином, можемо резюмувати, що бухгалтерська звітність підприємства є основною ланкою забезпечення управління фінансовою стійкістю підприємства, що можливе завдяки її ретельному аналізу.

Якщо інформація, відображена у фінансовій звітності підприємства буде викривлена, то неможливо отримати об'єктивну оцінку поточного фінансового становища підприємства.

Важливим аспектом при складанні бухгалтерської (фінансової) звітності є облікова політика підприємства, яка є прямою підказкою бухгалтеру при веденні бухгалтерського обліку та складанні бухгалтерської (фінансової звітності). Правильно складена облікова політика дозволяє встановити критерій суттєвості помилки, тобто. рівень суттєвості показника, пропуск якого чи спотворення якого впливає на прийняття на основі бухгалтерської звітності управлінських рішень.

Отже, основними проблемами при складанні бухгалтерської звітності підприємства є викривлення фінансової інформації, при якому відбувається спотворення класифікації доходів підприємства, завищення розміру дебіторської заборгованості, зниження розміру кредиторської заборгованості та багато іншого. З метою усунення спотворень фінансової звітності підприємства, керівництву необхідно розробляти та впроваджувати систему внутрішнього фінансового контролю.

Література:

1. Кебко В.В. Фундаментальні основи розвитку складових сучасної фінансової звітності. *Облік і фінанси*. 2016. № 2(72). С. 23–28.
2. Корінь А.М. Шляхи удосконалення методики складання фінансової звітності. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 4. С. 994–998.
3. Вигівська І.М. Поняття достовірності фінансової звітності та фактори впливу при її визначені. *Вісник ЖДТУ*. 2017. № 1(79). С. 145–154.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТА СЕРТИФІКАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

*Павло БОРИС,
здобувач освіти 3 курсу, П-31 групи
спеціальності «Підприємництво, торгівля
та біржова діяльність»
Науковий керівник: Валентина РУДНИК,
викладачка-методистка
ВСП «БФК НУБіП України»*

Перехід України до ринкових економічних відносин та вступ її до Світового товариства спричинили нові умови для підприємств як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках. Вимоги до якості товарів різко зросли, і це стало ключовим аспектом комерційної діяльності. Стандартизація та сертифікація стали невід'ємними інструментами для забезпечення високої якості продукції.

Дана тема залишається актуальною, оскільки стандартизація та сертифікація є важливою частиною суспільного виробництва та одночасно ефективним механізмом управління якістю та асортиментом товарів.

Стандартизація – це процес встановлення та запровадження стандартів (тобто нормативно-технічних документів, які встановлюють єдині обов'язкові вимоги щодо типів, розмірів, якості, норми інших особливостей продукції) [1].

Цілі та завдання стандартизації:

- захист інтересів споживача та держави у питаннях номенклатури та якості продукції;
- створення нормативних вимог до якості сировини, продукції, процесів, послуг;
- створення єдиної системи показників якості продукції, способів її випробування та контролю;
- забезпечення єдності та правильності вимірювань у країні;
- створення системи нормативної документації [3].

В Україні діють наступні категорії стандартів:

- 1) державні стандарти України – ДСТУ;
- 2) галузеві стандарти України – ДСТУ;
- 3) стандарти науково-технічних та інженерних товариств та спілок України - СТТУ;
- 4) технічні умови – ТУ;
- 5) стандарти підприємств – СТП [3].

Сертифікація – це процес підтвердження відповідності якості товару встановленим стандартам та нормативним вимогам. За результатами проведення сертифікації у разі позитивного рішення призначеного органу щодо оцінки відповідності продукції стандартам заявнику видається сертифікат відповідності [2].

Протягом останніх років в Україні впроваджуються європейські стандарти (євронорми) замість національних стандартів. Це відбувається відповідно до Угоди про асоціацію та за наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України №1493.

Основна увага в реформах спрямована на дерегуляцію системи. Здійснені кроки спрямовані на адаптацію українських стандартів до європейських вимог. В цьому контексті були внесені зміни до ряду законів, таких як «Про стандартизацію», «Про скорочення кількості дозволів», «Про метрологію та метрологічну діяльність», «Про технічні регламенти та процедури оцінки відповідності», «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» та інші.

Нова редакція Закону «Про стандартизацію» впроваджує європейські принципи у розвиток галузі. Наприклад, поняття галузевої стандартизації, що відсутнє за кордоном, було припинено для уникнення дублювання. Дотримання більшості стандартів стає добровільним. Проте, питання існування дублюючих режимів, таких як технічні регламенти (як нормативно-правовий акт) та технічне регулювання (як процес), залишається невирішеним. Наприклад, у англійській мові існує одне поняття "technical regulation" для опису цього процесу. Також відбуваються зміни у вітчизняному інституціональному середовищі стандартизації, спрямовані на впровадження сучасних підходів.

В Україні існує державна система сертифікації продукції - Система УкрСЕПРО. Ця система передбачає як обов'язкову, так і добровільну сертифікацію. Обов'язкова сертифікація завжди включає перевірку та випробування продукції для визначення її характеристик і подальший державний технічний нагляд за сертифікованою продукцією. Чинним законодавством визначений перелік продукції, яка підлягає обов'язковій сертифікації в Україні.

Добровільна сертифікація проводиться для відповідності вимогам, що не входять до обов'язкових. Проте сертифікація на відповідність усім обов'язковим вимогам, якщо вони встановлені для цієї продукції, проводиться обов'язково.

Слід зауважити, що проведення робіт з добровільної сертифікації значно підвищує конкурентоспроможність сертифікованої продукції та її привабливість для ринку, дозволяє виробнику більш ефективно реалізувати свою продукцію на вигідних умовах.

Добровільна сертифікація проводиться на умовах договору між заявником та органом з сертифікації. Добровільна сертифікація є ринковим інструментом у боротьбі з фальсифікованою продукцією, особливо якщо органом, що зареєстрував систему, виступає асоціація (гільдія) виробників. У цій ситуації маркування продукції знаком відповідності даної системи означає, що продукція випущена "легальним" виробником, який гарантує якість і безпеку для споживача [2].

У вітчизняних підприємств різних сфер економічної діяльності виникають наступні проблеми:

- недосконалість існуючих стандартів в Україні, їх несумісність з міжнародними вимогами;
- невиправдано широкий перелік товарів, які підлягають обов'язковій сертифікації;
- велика тривалість і вартість робіт щодо сертифікації;
- низька поінформованість товаровиробників про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності та ін.

Тому, щоб Україна та її виробники без перешкод могли вести торгівлю з ЄС, необхідно продовжувати реформувати та гармонізувати систему технічного регулювання. Максимальне наближення законодавства України у сфері технічного регулювання до норм ЄС сприятиме безболісному входженню на внутрішній ринок західних сусідів. Тим паче, що в умовах різкої переорієнтації на ринки Європейського Союзу та інших країн, загострюється проблема невідповідності вітчизняних товарів європейським/міжнародним стандартам.

Література:

1. Мета і завдання, принципи і методи стандартизації. URL: http://buklib.net/component/option,com_jbook/task,view/ (дата звернення 15.11.2023р.)
2. Салухіна Н.Г. Стандартизація та сертифікація товарів і послуг. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 336 с.
3. Шемет А. Д. Стандартизація як метод регулювання якості товарів: її використання для інноваційних форм торгівлі. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/ (дата звернення 17.11.2023р.)

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП «ГЛУХІВСЬКИЙ АГРОТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
СУМСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

ЗБІРНИК СТАТЕЙ І ТЕЗ

**Всеукраїнська студентська науково-практична конференція
«Підготовка фахівців технічних спеціальностей:
тенденції розвитку та перспективи»**

2023

Жига Ю.В.
*здобувачка освіти відділення економіки та прикладної екології
ВСП «Бережанський фаховий коледж НУБіП України»
Науковий керівник – викладачка-методистка Рудник В.І.*

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЛІКВІДНОСТІ БАЛАНСУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Одним з показників, які відображають фінансовий стан підприємства, є його платоспроможність. Цей показник визначає здатність підприємства своєчасно виплатити свої зобов'язання за допомогою наявних фінансових ресурсів.

Аналіз платоспроможності необхідний для оцінки та прогнозування фінансової діяльності підприємства. Він, у свою чергу, залежить від ліквідності балансу, який є ступенем покриття зобов'язань активами.

Визначення ліквідності балансу стає особливо актуальним в умовах економічної нестабільності.

Метою дослідження є аналіз платоспроможності та ліквідності балансу на прикладі фермерського господарства «Вільховецьке», що розташоване у с. Вільховець Тернопільського р-ну Тернопільської обл. Дослідження проведено на підставі даних річної бухгалтерської звітності за 2021 – 2022 роки. Як основний метод дослідження використано метод аналізу.

Для здійснення аналізу ліквідності балансу підприємства активи поділяються на групи відповідно до їхнього рівня ліквідності – від тих, що можуть найшвидше бути перетворені на гроші, до менш ліквідних. Пасиви ж групуються залежно від терміновості оплати зобов'язань.

Залежно від рівня ліквідності, активи підприємства поділяються на наступні групи:

- Високоліквідні (A1): Грошові кошти і поточні фінансові інвестиції.
- Швидколіквідні (A2): Весь обсяг дебіторської заборгованості, який буде погашено відповідно до умов договорів.

- Повільноліквідні (А3): Запаси, поточні біологічні активи, інші оборотні активи, витрати майбутніх періодів.
- Важколіквідні необоротні активи (А4): Необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття.

Щодо пасивів балансу, вони групуються в залежності від терміновості оплати:

- Найтерміновіші (П1): Поточна кредиторська заборгованість.
- Короткострокові (П2): Короткострокові кредити банків.
- Довгострокові (П3): Довгострокові зобов'язання і забезпечення.
- Постійні (П4): Зобов'язання перед власниками, формування власного капіталу та зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу та групами вибуття [2].

Зіставивши підсумки наведених груп з активу і пасиву, можна зробити наступні висновки: підприємство відчуває брак найбільш ліквідних і швидко конвертованих активів, отже, не можемо говорити про абсолютну ліквідність балансу. Розглянемо ліквідність балансу підприємства (табл. 1).

Таблиця 1.

Ранжування активів та пасивів за рівнем ліквідності

Група активів	Сума, тис. грн.		Група пасивів	Сума, тис. грн.	
	2021р.	2022р.		2021р.	2022р.
A1	1	15	П1	1208	374
A2	126	342	П2	13300	21333
A3	4039	5087	П3	–	–
A4	10754	17341	П4	412	1078
Рекомендоване співвідношення	Фактичне співвідношення				
	2021р.		2022р.		
$A_1 \geq П_1$	$A_1 \leq П_1$		$A_1 \leq П_1$		
$A_2 \geq П_2$	$A_2 \leq П_2$		$A_2 \leq П_2$		
$A_3 \geq П_3$	$A_3 \geq П_3$		$A_3 \geq П_3$		
$A_4 \leq П_4$	$A_4 \geq П_4$		$A_4 \geq П_4$		

Зіставлення першої нерівності свідчить, що найближчим часом господарству не вдасться покращити свою платоспроможність, оскільки йому бракує найбільш ліквідних активів для покриття термінових зобов'язань. Порівнюючи підсумки другої групи активів і пасивів, зазначимо, що це

співвідношення не дотримується, що ще раз свідчить про важке становище господарства – активи, що швидко реалізуються, не покривають короткострокові пасиви.

Порівнюючи третю нерівність, можна відзначити дотримання рекомендованого співвідношення. Це означає, що при своєчасному надходженні коштів у майбутньому господарство зможе забезпечити свою платоспроможність протягом періоду, еквівалентного середній тривалості одного обороту оборотних коштів після дати складання балансу.

Недотримання четвертої умови свідчить про те, що в господарстві відсутні власні обігові кошти.

Аналіз ліквідності балансу за викладеною схемою є не зовсім точним. Для більш детального вивчення платоспроможності використовують такі показники: коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт забезпеченості власними обіговими коштами та коефіцієнт забезпеченості зобов'язань активами. Розрахуємо показники фінансового стану аналізованого господарства у табл. 2.

Таблиця 2.

Показники фінансового стану фермерського господарства

Показники	2021р.	2022р.	Норматив
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,29	0,25	1,5-2
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	-2,48	-2,99	> 0 збільшення
Коефіцієнт забезпеченості зобов'язань активами	0,97	0,95	< 0,85

Аналіз даних табл. 2 показує, що у 2022 році коефіцієнт забезпеченості власними обіговими коштами в даній організації склав -2,99, що нижче за нормативне значення. Тому можемо зробити висновок про нестабільну фінансову стійкість фермерського господарства «Вільховецьке», а також про те, що в господарстві недостатньо власних оборотних коштів.

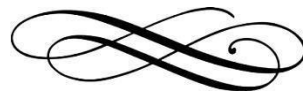
Коефіцієнт поточної ліквідності та забезпеченості фінансових зобов'язань активами також нижчий за норматив. Це вказує на недостатнє забезпечення власними оборотними коштами для господарювання та своєчасного погашення

короткострокових зобов'язань. Відповідно дане господарство є неплатоспроможним.

Для підвищення ліквідності балансу ми вважаємо за доцільне в найкоротші терміни зменшити короткострокову кредиторську заборгованість за рахунок виробництва та реалізації продукції високої якості, розширення ринків збуту та покращення якості маркетингу. Крім того, необхідно поповнювати власний капітал, оскільки він є основою фінансової стійкості.

Література:

1. Олександренко І. В. Діагностика ліквідності та платоспроможності підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. № 6. С. 419–426.
2. Польова Т.В. Кравцова Ю. В. Аналіз ліквідності балансу підприємства на прикладі ПРАТ «Бондарівське». *Економіка підприємства*. 2018. № 10 - URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6584> (дата звернення 02.12.2023).
3. Сокольська Р. Б., Зелікман В. Д., Акімова Т. В. Фінансовий аналіз: Ч. 2. Спеціальні методи фінансового аналізу: навч. посіб. Дніпро: НМетАУ, 2016. 76 с.

Роман А.В.
здобувачка освіти відділення економіки та прикладної екології
ВСП «Бережанський фаховий коледж НУБіП України»
Науковий керівник – викладачка-методистка Рудник В.І.

ЗМІЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Оцінка фінансової стійкості є однією з ключових складових аналізу діяльності підприємства, оскільки вона безпосередньо впливає на економічну безпеку підприємства. Фінансова стійкість характеризує ефективність використання фінансових ресурсів, завдяки чому підприємство здатне забезпечити безперебійний процес своєї основної діяльності, і навіть розширення.

Фінансова стійкість підприємства вказує на стабільне перевищення доходів над витратами, здатність вільно маневрувати коштами, а також на ефективність використання відповідних коштів у процесі поточної діяльності підприємства.

Високий рівень фінансової стійкості ґрунтується на раціональному управлінні як власних, так і позикових коштів. Відповідно, фінансова стійкість підприємства залежить від:

- оптимального співвідношення між власними та позиковими коштами;
- оптимального співвідношення між основними та оборотними засобами;
- урівноваженості активів та пасивів підприємства.

Фінансова стійкість — це надійно гарантована платоспроможність, рівновага між власними та залученими засобами, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури і партнерів, довіра кредиторів і інвесторів та рівень залежності від них, наявність такої величини прибутку, який би забезпечив самофінансування [1].

Аналіз структури та величини активів та пасивів підприємства дозволяє визначити рівень фінансової залежності, а також, якщо стан активів та пасивів підприємства відповідає завданням її операційної діяльності. Узагальненим

показником фінансової стійкості є приріст або нестача джерел коштів на формування запасів і витрат, що визначається як різниця величини джерел коштів та величини запасів і витрат.

На основі порівняння величини запасів та джерел фінансування (власні оборотні кошти, довгострокові та поточні зобов'язання) можна визначити тип фінансової стійкості підприємства, оцінюючи при цьому рівень можливості функціонування виключно за рахунок власних ресурсів або у поєднанні власних та позикових коштів. І тому розраховується трикомпонентний показник фінансової стійкості. Порівнюючи кожен групу джерел коштів із величиною запасів та витрат, визначається надлишок (1) або нестача (0) власних засобів для формування запасів та витрат. Розрахунок відповідних показників дозволяє виділити 4 типи фінансової стійкості підприємства (табл. 1).

Для того, щоб визначити до якого типу належить підприємство потрібно реалізувати наступні етапи:

I етап – Розрахунок джерел фінансування запасів.

II етап – Порівняння кожного джерела із величиною запасів.

III етап – Інтерпретація отриманих значень та визначення типу фінансової стійкості.

Розглянемо приклад розрахунку типу фінансової стійкості підприємств із використанням даних звітності СГ ТОВ «Вербів» (підприємство 1) і ТОВ «Крона» (підприємство 2) Бережанської ОТГ (табл. 2). Оцінюючи фінансову стійкість аналізованих підприємств, можна сказати, що підприємство № 1 перебуває у нестійкому фінансовому становищі. Головна причина такого стану даного підприємства полягає в тому, що запаси та витрати не покриваються власними оборотними коштами. До того ж, підприємство неефективно використовує позиковий капітал, про що свідчить величина джерел формування для покриття запасів. Для підтримки нормального функціонування підприємства потрібне цілеспрямоване використання довгострокових зобов'язань.

Абсолютну фінансову стійкість має підприємство № 2, позаяк, запаси підприємства покриваються власними обіговими коштами, тобто підприємство не залежить від зовнішніх зобов'язань. Слід зазначити, що така ситуація

трапляється вкрай рідко. Так само вона не може розглядатися як ідеальна, оскільки підприємство не використовує зовнішні джерела коштів для основної діяльності.

Таблиця 1.

Типи фінансової стійкості підприємства

Коротка характеристика		Тривимірний показник
Абсолютна фінансова стійкість		
<ul style="list-style-type: none"> • забезпечуються умови розширеного відтворення; • джерелом покриття запасів та витрат є власні оборотні кошти; • висока платоспроможність; • відсутність залежності від кредиторів. 	(1, 1, 1)	<ul style="list-style-type: none"> • надлишок власних оборотних засобів (1); • надлишок власних та довгострокових позикових джерел (1); • надлишок загальної величини основних джерел формування запасів та витрат (1).
Нормальна фінансова стійкість		
<ul style="list-style-type: none"> • забезпечуються умови розширеного відтворення; • джерелом покриття запасів та витрат є власні оборотні кошти, довгострокові позикові джерела; • нормальна платоспроможність; • ефективно використовуються позикові кошти. 	(0, 1, 1)	<ul style="list-style-type: none"> • нестача власних оборотних коштів (0); • надлишок власних та довгострокових позикових джерел (1); • надлишок загальної величини основних джерел формування запасів та витрат (1).
Нестійкий фінансовий стан		
<ul style="list-style-type: none"> • забезпечуються умови для простого відтворення; • джерелом покриття запасів та витрат є всі джерела покриття; • порушено платоспроможність; • щоб відповідати за своїми зобов'язаннями підприємству необхідно залучати в обіг тимчасово вільні джерела коштів. 	(0, 0, 1)	<ul style="list-style-type: none"> • нестача власних оборотних коштів (0); • брак власних та довгострокових позикових джерел (0); • надлишок загальної величини основних джерел формування запасів та витрат (1).
Кризовий фінансовий стан		
<ul style="list-style-type: none"> • підприємство функціонує з урахуванням недостатнього відтворення; • загальних джерел коштів бракує для покриття запасів і витрат; • великий ризик банкрутства; • підприємство визнається неплатоспроможним 	(0, 0, 0)	<ul style="list-style-type: none"> • нестача власних оборотних коштів (0); • брак власних та довгострокових позикових джерел (0); • брак загальної величини основних джерел формування запасів та витрат (0).

Джерело: складено автором на підставі [4]

Таблиця 2.

Визначення типу фінансової стійкості підприємства за показниками звітності

Показники		Підприємство 1	Підприємство 2
Вихідні дані, тис.грн:			
АКТИВИ	Довгострокові активи	112,2	97,1
	Оборотні активи	432,2	445,2
	Грошові кошти	57,4	109,1
	Дебіторська заборгованість	164,3	146,7
	Запаси	351,1	289,3
ПАСИВИ		433,3	418,2
	Власний капітал		
	Поточні зобов'язання, у т.ч. позики і кредити	99,7	113,7
	Довгострокові зобов'язання	20,7	12,3
		10,3	18,0
Розрахункові дані, тис.грн:			
1	Власні оборотні кошти	$432,2 - 99,7 = 332,5$	$445,2 - 113,7 = 331,5$
2	Функціонуючий капітал	$332,5 + 10,3 = 342,8$	$331,5 + 18,0 = 349,5$
3	Загальна величина основних джерел формування запасів	$342,8 + 20,7 = 363,5$	$349,5 + 12,3 = 361,8$
4	Надлишок (+), нестача (-) власних оборотних коштів	$332,5 - 351,1 = -18,6 < 0$	$331,5 - 289,3 = 42,2 > 0$
5	Надлишок (+), нестача (-) функціонуючого капіталу	$342,8 - 351,1 = -8,3 < 0$	$349,5 - 289,3 = 60,2 > 0$
6	Надлишок (+), нестача (-) основних джерел формування запасів	$363,5 - 351,1 = 12,4 > 0$	$361,8 - 289,3 = 72,5 > 0$
7	Показник типу фінансової стійкості	(0,0,1) нестійкий фінансовий стан	(1,1,1) абсолютна фінансова стійкість

Можемо означити основні шляхи покращення платоспроможності на підприємствах, що мають нестійкий фінансовий стан:

- 1) поповнення джерел власних коштів (збільшення власного капіталу);
- 2) збільшення обсягу абсолютно-ліквідних активів та грошових запасів, що дозволяє своєчасно розраховуватись за зобов'язаннями;
- 3) скорочення дебіторської заборгованості;
- 4) прискорення оборотності коштів (що вище оборотність, тим стійкіше фінансове становище підприємства);
- 5) скорочення величини запасів до оптимального рівня (величина залучених на формування запасів поточних зобов'язань має перевищувати сумарну вартість сировини, матеріалів і готової продукції).

Виходячи з усього вище зазначеного, можна зробити наступні висновки:

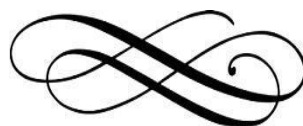
✓ Досягнення фінансової стійкості можливе на основі ефективного використання усіх видів ресурсів та зниження витрат. Стабільне фінансове становище підприємства забезпечується достатньою часткою власного капіталу у складі джерела фінансування.

✓ Наявність джерел формування запасів є позитивним фактором фінансової стійкості, а величина запасів – негативним фактором, відповідно для виходу з кризового чи нестійкого фінансового стану потрібно поповнити джерела формування запасів власними коштами, оптимізувати їх структуру, знизити рівень запасів.

✓ Фінансова стійкість підприємства залежить від оптимального складу та структури активів та фінансових коштів, а також від ефективності управління ними. Фінансово-економічне оздоровлення підприємства має полягати в оптимізації співвідношення між власними і позиковими коштами, а також у створенні системи заходів, які направлені на створення умов для економічного зростання.

Література:

1. Гнеушева І. Сучасні підходи до визначення та оцінки фінансової стійкості підприємства. *Економічний аналіз*. 2012. Випуск 8. Частина 2. С. 86-90.
2. Гогой І.Д. Аналіз і оцінка фінансового стану підприємства. URL: <http://archive.nbu.gov.ua> (дата звернення 30.11.2023р.).
3. Грабовецький Б.Є. Фінансовий аналіз та звітність. URL: <http://vntu.edu.ua> (дата звернення 02.12.2023р.).
4. Стригуль Л.С. Економіко – методичне забезпечення оцінки достатності фінансових ресурсів підприємства в сучасних умовах господарювання. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 10. С. 516-520.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ
ПІДРОЗДІЛ «БЕРЕЖАНСЬКИЙ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ»**

ЗБІРНИК

наукових праць за матеріалами IV Всеукраїнської студентської
науково-практичної конференції
**«ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ,
НАУКИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ»**

Бережани – 2024

БЕРЧУК Назар

здобувач освіти 3 курсу

спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Науковий керівник:

РУДНИК Валентина,

викладачка спеціальних економічних дисциплін

ВСП «Бережанський фаховий коледж

НУБіП України»

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ І БЮДЖЕТУВАННЯ

Відкритість ринкового середовища України створює складні економічні відносини та жорстку конкурентну боротьбу між учасниками. Це вимагає постійного підвищення прибутковості, оптимізації використання ресурсів і пошуку їх альтернативних джерел. У такому середовищі успішним може стати лише той, хто вчасно реагує на зміни на ринку. Це досягається через удосконалення та впровадження інтегрованих управлінських технологій, що можливі за умови налагодженої системи фінансового планування та бюджетування. Це дозволяє оперативно приймати обґрунтовані управлінські рішення з метою підвищення результативності та ефективності функціонування як самого підприємства, так і його структурних підрозділів.

У ринковій економіці будь-яке підприємство за певних умов може опинитися в кризовому фінансовому стані. Таке положення може бути пов'язане як з впливом зовнішнього середовища, так і з внутрішнім середовищем підприємства. Фінансові результати та фінансові показники є найважливішими категоріями, що відображають успіх та стабільність функціонування підприємства в ринкових умовах. У зв'язку з цим питання, пов'язані з плануванням фінансової діяльності є особливо актуальними.

Метою фінансового планування та бюджетування є визначення поточного стану справ у сфері забезпечення продажів для подальшого прийняття управлінських рішень, які спрямовані на забезпечення стабільності та підвищення обсягу реалізованої продукції, виконання робіт, наданих послуг. Розглянемо визначення понять фінансового планування та бюджетування, таблиця 1. У науковій літературі представлені різні визначення даних понять. Зміст поняття «бюджетування» розкривається неоднозначно.

Фінансове планування і бюджетування, які здійснюються на підприємстві, необхідні для оцінки майбутньої його діяльності, розрахунку раціонального використання фінансових ресурсів та аналізу всіх можливих ризиків.

Практично кожен бюджет або план включає певні цілі. Результатом ефективно проведеного фінансового планування є: зростання прибутку; оптимізація (зниження) витрат; підвищення ефективності виробництва; збільшення ринків збуту. Фінансове планування - є певним планом дій, які спрямовані на досягнення максимізації прибутку, а також розвиток підприємства в цілому, враховуючи всі можливі ризики та витрати.

Таблиця 1

Авторські підходи до визначення поняття «фінансового планування та бюджетування»

Автор	Інтерпретація терміну
Фінансове планування	
Біла О.Г. [1]	Планування процесів формування, розподілу, перерозподілу і використання фінансових ресурсів на певний період, розробка фінансових планів.
Шелудько В.М. [4]	Процес розробки системи фінансових планів, що полягає у визначенні фінансових цілей, встановлення рівня відповідності цих цілей фінансовому стану підприємства і формування послідовності дій, спрямованих на досягнення поставлених цілей
Бюджетування	
Бугай В. З. [2]	Бюджетування – складова частина фінансового планування, результати якого оформляються системою бюджетів, узгоджених за напрямками діяльності та підрозділами підприємства.
Долішня Т. І. [3]	Бюджетування – це сучасна управлінська технологія, яка дає змогу аналізувати прогнозовані й отримані фінансові показники з метою обґрунтування прийняття управлінських рішень.

Фінансове планування та бюджетування на підприємстві відіграє важливу роль у підвищенні економічної ефективності діяльності, в управлінні, у зміцненні фінансового стану. В умовах ринкових відносин в економіці планування діяльності покликане забезпечити високу прибутковість і конкурентоспроможність підприємства як у найближчій, так і у віддаленій перспективі.

У сучасній фінансовій практиці, зокрема, фахівцями в галузі обліку та антикризового управління, прийнято виділяти певну послідовність фінансового

планування суб'єктів господарювання, яка детально зображена на рисунку 1.

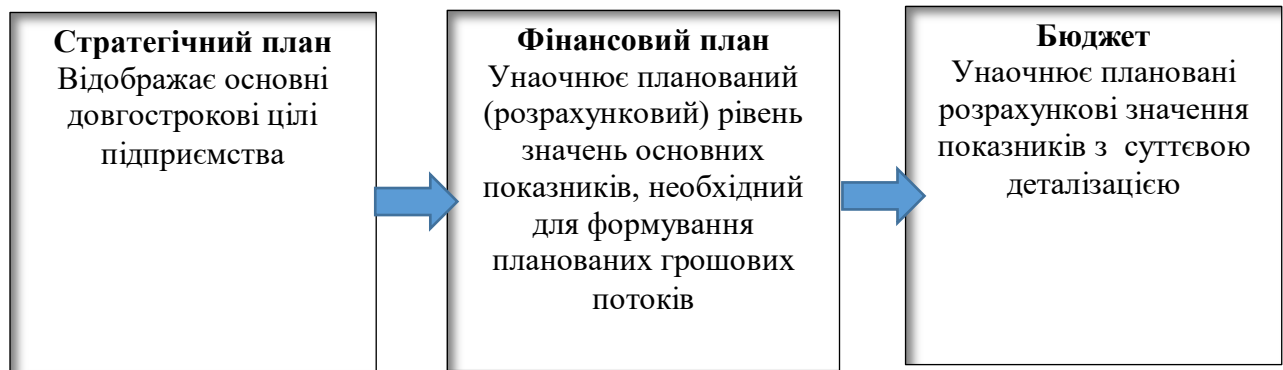

Рис. 1. Послідовність фінансового планування

Своєчасно здійснене фінансове планування дозволяє підприємству не лише уникнути фінансової кризи, а й вчасно вжити необхідних заходів з метою коригування своєї діяльності, що надалі сприятиме досягненню найкращих фінансових результатів.

До основних завдань фінансового планування та бюджетування відносять:

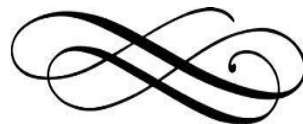
- виявлення резервів підвищення обсягу реалізації продукції, робіт, послуг з метою забезпечення подальшого розвитку підприємства, розширення ринків збуту, збільшення чистого прибутку за рахунок приросту доходів підприємства;
- визначення поточного стану справ у сфері формування реалізації продукції, робіт, послуг для отримання об'єктивної картини з метою прийняття адекватних управлінських рішень для нівелювання негативного впливу можливих проблем або посилення позитивних факторів;
- виявлення тенденцій та напрямів зміни обсягу реалізованої продукції, виконаних робіт, наданих послуг для побудови якісних прогнозів подальшої зміни обсягу;
- інформаційно-аналітичне забезпечення потреб управлінців, інших посадових осіб та структурних підрозділів підприємств;
- визначення маржинальності продукції, робіт, послуг, тобто ефективності управління витратами на кожну витрачену гривню;
- визначення відхилення фактичних показників від тих, які були визначені в процесі планування діяльності на наступний плановий період для визначення

рівня досягнення цільових значень .

У висновку зазначимо, що бюджетування, як частина фінансового планування, необхідне для досягнення запланованих цілей та оптимізації фінансових процесів на підприємстві. Ці два поняття тісно взаємопов'язані. Тому, якщо підприємство буде дотримуватися запланованого раціонального бюджету і не мати значних відхилень, то досягнення позитивних результатів у певному фінансовому плані є цілком реальним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Біла О.Г. Фінансове планування і прогнозування Л.: Компакт-ЛВ, 2015. 312 с.
2. Бугай В. З. Аспекти бюджетування в управлінні господарською діяльністю на підприємстві. *Вісник Запорізького національного університету*. 2020. № 4 (8). С. 10-16.
3. Долішня Т. І. Бюджетування як один із інструментів ефективного формування та управління витратами. *Сталий розвиток економіки*. 2021. № 7. С. 179-183.
4. Шелудько В.М. Фінансове планування діяльності підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2014. № 6. Т. 1. С. 55–59.

КОТИК Діана

здобувачка освіти 3 курсу
спеціальність 051 «Економіка»

Науковий керівник:

РУДНИК Валентина,

викладачка спеціальних економічних дисциплін
ВСП «Бережанський фаховий коледж
НУБіП України»

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ОБЧИСЛЕНЬ В ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

З самого становлення економічних наук гостро стояло питання, як правильно, точно і, що найголовніше, швидко проводити необхідні для обліку і прогнозування обчислення. З появою високоточних електронно-обчислювальних машин маніпуляції з фінансовими та економічними показниками стали набагато простішими. Сучасні програмні рішення типу Excel, BASS, Word, Python, SAP та інші дозволяють робити складні маніпуляції з числами та моделювати ситуації, стають незамінними інструментами для практикуючих економістів та бухгалтерів, бізнесменів.

З розвитком цифрової економіки дедалі більше операцій, обчислень, аналітичних прогнозів здійснюється у цифровому вигляді, іноді із застосуванням комп'ютерної аналітики та штучного інтелекту (ШІ). Все частіше можна спостерігати, як підприємства впевненими кроками переходять від класичного управління до цифрового. Цифрові організації – це організації, у яких дані та ІТ починають відігравати системоутворюючу роль. Інформацію збирали і раніше, але зараз вона стала значним учасником усіх процесів на підприємстві, поряд з людьми, землею та капіталом. Рух у бік цифровізації відображається на конструкції підприємства у вигляді кількох ключових змін [1]:

- зниження частки ручних бізнес-процесів практично до нуля;
- створення API (додатки для використання сервісів) для доступу до всіх ІТ-ресурсів підприємства;
- створення цифрових двійників для всіх об'єктів реальності, безперервного накопичення даних з усіх аспектів функціонування людей, процесів, обладнання у вигляді цифрових слідів з можливістю онлайн-

інтерпретації даних, що надходять;

– створення сервісів, що покращує доступ до основних продуктів підприємства.

Основою для обчислень у цифровій економіці є великі сховища мережевих даних, які називають хмарними сховищами (cloud storage). З них за запитом дістаються будь-які дані, які там зберігаються і які можна в будь-який момент використовувати для подальших обчислень. Серед недоліків хмарних сховищ можемо зазначити наступні:

- хмарну послугу надає завжди певна компанія, отже, збереження даних користувача залежить від цієї компанії;
- поява «хмарних» монополістів;
- необхідність завжди перебувати в мережі для роботи;
- небезпека хакерських атак на сервер;
- можлива подальша монетизація ресурсу.

У 90-х роках ХХ століття дослідники зіткнулися з проблемою, що для зберігання та обробки великих обсягів цифрової інформації потрібно багато «місця». Розміри великих обсягів даних (Big Data) обчислюються терабайтами і навіть петабайтами, причому бази даних можуть постійно оновлюватися і розширюватися. Сьогодні існує безліч комп'ютерних технологій роботи з Big Data: ШІ, хмарні обчислення, квантові технології, супер комп'ютерні технології, технології ідентифікації, математичне моделювання, наскрізні технології, нейронні мережі та блокчейн.

Розглянемо докладніше технологію блокчейн, де функціонує багато інтернет-валюти, зокрема «BitCoin» і «Ethereum». Інтернет-грошам пророкували велике майбутнє ще на початку 2000-х, коли вони тільки починали набирати обертів. BitCoin, створений у 2009 році, спершу коштував дуже мало (не більше долара за одиницю), але пізніше довів на своєму прикладі, наскільки серйозною є дана технологія, піднявшись у ціні в десятки разів.

Концепція технології блокчейн з'явилася в 90-х роках ХХ століття в компанії DigiCash, але, не отримавши визнання, на якийсь час забулася, сама компанія збанкрутувала в 1998 році. Блокчейн буквально означає «ланцюжок

блоків», що добре описує її суть: транзакції проходять через кілька серверів-«блоків», перш ніж потрапити від одного користувача до іншого. Перекази здійснюються без посередників, на відміну від банків, адже ними виступають самі користувачі, а точніше їх особливий вид – «майнери» – які й будують ланцюг блоків. Система відкрита і будь-хто може її перевірити, але в той же час надійно захищена шифруванням. Майнери перевіряють справжність платежів, додаючи код до вже існуючого шифру ланцюга, і, формуючи ланцюг з бази даних, якби «нашаровують» дані один на одного, записуючи у своєму блоці інформацію з попереднього блоку і додаючи до нього свою. Виходить журнал, який важко розшифрувати, але який допомагає побачити всі операції, здійснені в ланцюзі. Копія цієї бази даних є на всіх комп'ютерах в ланцюзі і постійно оновлюється, тобто щоб її зламати, потрібно зламати всі блоки в ланцюзі - всі складові ланцюг комп'ютери, - що технічно неможливо. Так технологія блокчейн створює децентралізовану мережу, де інформацію зберігає не один великий сервер на тисячі петабайт, а звичайні користувачі, об'єднуючи свою пам'ять в одну хмарну мережу.

На сьогодні блокчейн та криптовалюта – найперспективніші інновації не лише у сфері цифрових фінансів, а й у сфері цифрових технологій, Інтернету та економіки загалом. Незважаючи на це, блокчейн має недоліки:

- сама технологія та її ринок дуже молоді, звідси дуже багато шахрайських схем та зламів торгових майданчиків із розкраданням великих сум коштів;

- транзакції ніяк не регулюються державним правом;

- транзакцію неможливо скасувати після її відправлення;

- стадію перевірки транзакції неможливо прискорити, оскільки всі операції перевіряються сторонніми користувачами, і швидкість перевірки залежить від обчислювальних потужностей їх комп'ютерів, внаслідок чого транзакція може проводитись від 10 секунд до 30 хвилин;

- анонімність транзакцій грає на руку діячам тіньової економіки;

- великі обсяги споживаної електроенергії.

Головною перевагою криптовалюти є те, що для її контролю не потрібні

банки, держава чи інші системи централізованого контролю. Валюта випускається, перевіряється, конвертується і передається виключно самими користувачами та алгоритмами комп'ютерів. Є криптовалюти з більш швидкою системою транзакцій (LiteCoin), з покращеною анонімністю (Dash), з системою контрактів (Ethereum), неконвертовані (Q Coins), частково централізовані (E – Gold), але всі вони в своїй основі зберігають принципи роботи BitCoin. Безумовно, за криптовалютою майбутнє, і насамперед тому, що вона виконує одне з головних прагнень суспільства – прагнення демократії, свободи та рівноправності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Краус Н. М. Інноваційне табло України. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. № 6. URL: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/6-2017-ukr>. Дата перегляду: 07.03.2024.

2. Криворучко О. С. Імперативи формування та доміанти розвитку цифрової економіки у сучасному парадигмальному контексті. *Парадигмальні зрушення в економічній теорії XIX ст.*: зб. наук. пр. за матеріалами III Міжнар. наук.- практ. конф., 2–3 лист. 2017 р. Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2017. С. 681–685.